

SCL 90-R Ölçe?i (Symptom Checklist Revised)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *SCL 90-R Ölçe?i (Symptom Checklist Revised)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=30052>

Özet

SCL 90-R (Symptom Checklist Revised) Ölçeği, bireylerin son yedi gün içinde deneyimledikleri psikolojik semptomların yoğunluğunu ve yaygınlığını ölçmek amacıyla Leonard R. Derogatis tarafından geliştirilmiş, çok boyutlu ve kendini bildirme tarzında bir psikometrik araçtır. Ölçek, 90 maddeden oluşur ve dokuz temel klinik semptom boyutunu değerlendirerek genel bir psikolojik sıkıntı profili sunar. SCL 90-R, hem klinik tanı süreçlerinde hem de geniş ölçekli epidemiyolojik çalışmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Türkiye'deki akademik çalışmalar, ölçeğin Türkçe popülasyonunda geçerlik ve güvenilirlik analizlerini gerçekleştirerek, bu aracın kültürel uyarlamasının sağlam olduğunu göstermektedir. Kaynakçada belirtilen çalışmada, ölçeğin bir uyarlama türü olduğunu ve özellikle mesleki stresin incelenmesi gibi özel bağlamlarda kullanıldığını göstermektedir. Bu tür uyarlamalar, ölçeğin farklı sosyo-kültürel gruplarda da güvenilir sonuçlar vermesini amaçlar.

Anahtar Kelimeler

SCL 90-R, Psikolojik Sıkıntı, Semptom Kontrol Listesi, Psikopatoloji, Ruh Sağlığı Taraması, Uyarlama, Genel İddet İndeksi.

Yazarlar

Leonard R. Derogatis, Rick S. Lipman, Lino Covi. (Türkiye Uyarlaması Referansı: Çetin, A. K.)

Amaç

SCL 90-R Ölçeği'nin birincil amacı, bir bireyin yaşadığı psikopatolojik semptomların düzeyini hızlı ve ekonomik bir şekilde değerlendirmektir. Klinik ortamlarda, ölçek tedaviye başlama öncesinde hastanın genel sıkıntı düzeyini belirlemek, tedavi sürecindeki ilerlemeyi veya gerilemeyi izlemek ve tedavi sonuçlarını değerlendirmek için kritik bir araçtır. Araştırma bağlamında ise, çeşitli risk faktörlerinin (örneğin, mesleki veya çevresel stres) ruh sağlığı üzerindeki etkilerini ölçmek için standart bir ölçüt sağlar.

Ölçek, sadece genel sıkıntı düzeyini (Genel İddet İndeksi, GSI) ölçmekle kalmaz, aynı zamanda semptomların hangi psikopatoloji alanlarında (depresyon, anksiyete, somatizasyon vb.) yoğunlaştığını da detaylı olarak gösterir. Bu çok boyutlu yaklaşım, klinisyenlere hastanın semptom profilinin daha nüanslı bir resmini sunar ve hedef odaklı müdahale planlarının oluşturulmasına yardımcı olur.

Yap?

SCL 90-R, psikolojik s?k?nt?n?n dokuz temel boyutunu ölçen 90 maddeden olu?an bir envanterdir. Bireylerden, her bir semptomu son yedi gün içinde ne kadar ya?ad?klar?n? 0'dan (hiç yok) 4'e (a??r? düzeyde) kadar puanlamalar? istenir. Ölçe?in yap?sal modeli, psikopatolojinin ana bile?enlerini temsil eden alt ölçekleri içerir.

Ölçe?in ölçtü?ü temel boyutlar ve içerikleri ?unlard?:

Somatizasyon (SOM): Vücut a?r?lar?, nefes darl???, ba? dönmesi gibi bedensel s?k?nt? belirtileri.

Obsesif-Kompulsif (O-C): ?stenmeyen dü?ünce ve eylemler, konsantrasyon güçlü?ü ve tekrarlay?c? davran??lar.

Ki?ileraras? Duyarlı?k (INT): Ba?kalar? taraf?ndan ele?tirilme veya reddedilme korkusu, yetersizlik hisleri.

Depresyon (DEP): Çökkün ruh hali, ilgi kayb?, umutsuzluk, intihar dü?ünceleri.

Anksiyete (ANX): Gerginlik, sinirlilik, panik ataklar ve genel kayg? belirtileri.

Dü?manlı?k (HOS): Sald?rgan dü?ünceler, öfke, irritasyon ve k?zg?nl?k duygular?.

Fobik Anksiyete (PHOB): Belirli durum veya nesnelere kar?? a??r?, mant?ks?z korku ve kaç?nma davran??lar?.

Paranoyak Dü?ünce (PAR): Ku?kuculuk, referans fikirleri ve çevresindekilere kar?? güvensizlik.

Psikotizm (PSY): Yabancı?la?ma hissi, sosyal izolasyon ve potansiyel halüsinasyon veya sanr? belirtileri.

Ek olarak, ölçek üç global indeks sa?lar: Genel ?iddet ?ndeksi (GSI), Pozitif Semptom S?k?nt? ?ndeksi (PSDI) ve Pozitif Semptom Toplam? (PST). Bu indeksler, genel psikolojik s?k?nt?n?n düzeyini özetler.

Geçerlik

SCL 90-R'nin geçerlik çal??malar?, ölçe?in amaçlad??? psikolojik yap?lar? do?ru bir ?ekilde ölçtü?ünü kan?tlamay? amaçlam??t?. Orijinal çal??malarda, ölçe?in yap? geçerli?i, dokuz faktörlü modelin istatistiksel olarak uygunlu?unu gösteren faktör analizleri ile desteklenmi?tir. E? zamanlı geçerlik ise, SCL 90-R alt ölçek puanlar?n?n, ayn? yap?lar? ölçen di?er standart psikometrik araçlarla (örne?in, MMPI veya Hamilton Depresyon Derecelendirme Ölçe?i) yüksek korelasyon göstermesiyle ortaya konmu?tur.

Kaynakçada belirtilen Çetin (2002) çal??mas?nda geçerlik bilgisi aç?kça yer almam??t?r; ancak Türkiye'deki di?er uyarılma çal??malar?, ölçe?in hem Türk kültürüne uygunlu?unu hem de klinik gruplar? sa?lık? popülasyondan ay?rt etme yetene?ini (ay?rt edici geçerlik) ba?arılı? bir ?ekilde göstermi?tir. Bu çal??malar, ölçe?in klinik de?erlendirme arac? olarak kullan?labilirli?ini

güçlendirmiştir.

Güvenirlilik

SCL 90-R, yüksek düzeyde güvenilirliğe sahip bir araç olarak kabul edilmektedir. İç tutarlılık (Cronbach's Alpha), ölçeğin dokuz alt boyutu için genellikle 0.70 ile 0.95 arasında rapor edilmiştir, bu da maddelerin ilgili semptom yapısının tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Özellikle Depresyon, Anksiyete ve Somatizasyon alt ölçekleri için iç tutarlılık değerleri sıklıkla çok yüksektir.

Test-tekrar test güvenilirliği (kısa aralıklarla uygulandıında sonuçların tutarlılığı), ölçeğin zaman içinde semptom düzeyindeki nispeten küçük farklılıklar ölçmede stabil olduğunu kanıtlamıştır. Bu yüksek güvenirlik değerleri, SCL 90-R'nin hem araştırma hem de klinik değerlendirme amaçları için sağlam bir temel oluşturduğunu göstermektedir. Kaynak çalışmada güvenirlik verisi sunulmasa da, ölçeğin genel kabul görmüş güvenirlik standartlarına karşılıkta varsayılmaktadır.

Faktör Analizi

SCL 90-R'nin faktör yapısı, psikopatolojinin çok boyutlu doğasını yansıtacak şekilde tasarlanmıştır. Orijinal geliştirme sürecinde yapılan faktör analizleri, ölçeğin dokuz temel semptom boyutuna ayrıldığını desteklemiştir. Bu dokuz faktör, psikolojik sıkıntıların farklı klinik sendromlara karşılık gelen bileşenlerini temsil eder.

Türkçe uyarlama çalışmalarıında yapılan Açıklayıcı ve Doğrulayıcı Faktör Analizleri, genellikle orijinal dokuz faktörlü yapının büyük ölçüde korunduğunu doğrulamıştır. Bazı araştırmacılar, kültürel veya dilsel farklılıklardan kaynaklanabilecek küçük sapmalarla birlikte, yedi veya sekiz faktörlü alternatif modellerin de iyi uyum sağlayabileceğini belirtmişlerdir. Ancak, klinik ve araştırma pratiğinde standart puanlama ve yorumlama için Derogatis'in orijinal dokuz faktörlü modeli esas alınmaya devam etmektedir.

Araç

SCL 90-R, bireyin kendisi tarafından doldurulan standart bir envanterdir ve uygulaması için özel bir eğitim gerektirmez, ancak yorumlanması klinik uzmanlık gerektirir.

Test Türü: Uyarlama (Çok Boyutlu Semptom Kontrol Listesi)

Format: 5'li Likert Ölçeği (0 = Hiç Yok, 4 = Aşırı Düzeyde). Birey, her bir semptomu son yedi gün içinde ne kadar yaşadığını ifade eder.

Mevcut Diller: İngilizce (Orijinal), Türkçe, İspanyolca, Fransızca, Almanca ve çok sayıda diğer

dil.

Popülasyon Grubu: Klinik ve klinik olmayan yeti?kinler ve 13 ya??ndan büyük ergenler.

Ya? Grubu: Ergenlik dönemi sonrası ve yeti?kinlik (Genellikle 13-18 ya? ve üstü).

Popülasyon Detaylar?: Ölçek, genel nüfus taramalarında, psikiyatrik hastanelerde, t?p merkezlerinde ve özel meslek grupları'nın ruh sa?l??? de?erlendirmelerinde yaygın olarak kullanılır. Kaynak referansı, deri i? kolunda çal??anlar? hedef alm??tır.

Test Metodolojisi: Uygulama süresi ortalama 15-20 dakikadır. Puanlama sonucunda dokuz alt ölçek puan? ve üç genel indeks (GSI, PSDI, PST) elde edilir. GSI, genel psikolojik s?k?nt?n?n en önemli tek göstergesi olup, genellikle klinisyenler tarafından ilk bakılan de?erdir.

Anahtar Kelimeler

Derogatis, 90 Madde, Somatizasyon, Depresyon, Anksiyete, Genel ?iddet ?ndeksi, Ruhsal Durum, Psikopatoloji.

Yazarlar

Yazar ORCID Tan?mlay?c?: Bilinmiyor (Orijinal Yazarlar: Leonard R. Derogatis ve arkada?lar?)

Ba?l? Kurulu? E-posta Adresleri: Bilinmiyor

Yaz??ma Adresi: Bilinmiyor

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

SCL 90-R'nin telif hakk? genellikle psikometrik yay?nc?lara aittir ve ticari kullan?m? lisans gerektirir. Yay?nc?lar, ölçeğin standart kullan?m k?lavuzları'nı, normatif verilerini ve puanlama yaz?l?mlar?nı ücret kar??l???nda sa?lar.

Orijinal Test Y?l?: 1975 (Revizyon)

?zinler: Ölçeğin yasal olarak kullan?lması, ço?alt?lması veya çevrilmesi için yay?nc?dan resmi izin alınması zorunludur. Akademik ara?t?rma ve tezler için de izin prosedürleri uygulanmalıdır.

Ücret: Ticari ve büyük ölçekli ara?t?rma kullan?m? lisans ücretine tabidir.

Kaynaklar

SCL 90-R'nin Türkiye'deki uygulamasına dair kaynak referanslar ve orijinal k?lavuz:

Çetin, A. K. (2002). *Deri i? kolunda çal??anlar?n ruhsal durumlar?n?n SCL 90-R (Symptom Checklist Revised) Ölçeği kullan?larak incelenmesi*. (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sa?lık Bilimleri Enstitüsü Halk Sa?lığı Anabilim Dalı, İstanbul.

Derogatis, L. R. (1975). *SCL-90-R: Administration, scoring & procedure manual for the revised version and other instruments of the Psychopathology Rating Scale Series*. Clinical Psychometric Research.

Şahin, N. H., & Durak, A. (1994). Belirti Tarama Listesi (SCL-90-R) nin üniversite öğrencileri için güvenilirlik ve geçerliliği. *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 44-54.

SCL 90-R Ölçeği (Symptom Checklist Revised) Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır.

Kaynak içerikte ölçeğin maddeleri yer almadığından, bu bölümde 90 maddenin tamamı listelenmemiştir. SCL 90-R maddeleri, bireyin yaşadığı belirli semptomlar (örneğin, "Kalp atışları?nın hızlanması veya düzensizleşmesi", "Bakalar? tarafından izleniyormu? veya konu?uluyormu?" gibi hissetme", "Cinsel ilgi azalması") kapsar ve her bir semptomun şiddeti 5 dereceli Likert ölçeğinde değerlendirilir.